

Maria Johanna Dorff

KÄSINTEHTY ELÄMÄ

Tapaustutkimus omavaraisen miehen arjesta ja käsitöistä 2000-luvun Suomessa

Käsityötieteen proseminarityö

Joensuun yliopisto

Kevät 2004

JOHDANTO

Mielenkiintoni heräsi tehdä käsityötieteellistä tutkimusta omavaraistaloudessa elävästä ihmisestä, joka valmistaa itse lähes kaiken tarvitsemansa. Talouskasvun ja kilpailun sävyttämässä yhteiskunnassamme tällainen valinta on erittäin harvinaislaatuista. Kestävä kehitys ja vaihtoehtoiset elämäntavat ovat olleet erityisen kiinnostuksen kohteita myös itselleni aikaisemmin asuttuani ekoyhteisössä Etelä-Suomessa.

Tutkimuksen kohteena ollut henkilö ei ollut minulle entuudestaan tuttu, mutta olin kuullut hänestä paljon ja tavannut hänet kerran useita vuosia sitten. Kirjoitin hänelle kirjeen, jossa pyysin häntä tapaustutkimuksen kohteeksi, ja hän suostui. Ennen haastattelua tutkin taustateorioita kestävästä kehityksestä, entisaikojen käsityömenetelmistä sekä omavaraisuudesta. Teemahaastattelu toteutui hänen kotonaan.

Ennakoasenteeni tutkimaani henkilöä kohtaan olivat yllättävän vahvat. Odotin hänen olevan hyvin linkolalaihainen, ekologisessa näkökulmassaan melko jyrkkä ja tuomitseva. Kuvittelin hänen elämänsä olevan raskasta puurtamista ja hyvin askeettista. Yllätyin suuresti hänen hymyilevästä elämänasenteestaan ja työn vähyydestä. Henkinen hyvinvointi näkyi hänen olemuksestaan ja hän koki elämän rikkaana ja palkitsevana. Nauraminen, huumori sekä hänen olemuksestaan huokuva tyytyväisyys elämää kohtaan ovat

tämänlaisen päättelyn taustalla. Sanojensa mukaan omavaraisuus oli hänelle ainoa tapa elää omantuntonsa kanssa.

Tutkimuksen tarkoituksena oli kokonaisvaltaisen kuvan luominen Lassen elämästä. Halusin selvittää, miksi ihminen valitsee yksinkertaisen ja työteliään elämäntavan yhteiskunnan valtavirran ulkopuolella, ja miten hän selviytyy ruoka- ja vaatetalouden suhteen. Käsitteelliset prosessit olivat päähuomion kohteena, joten keskityin tarkemmin eri tekstiilimateriaalien työstämiseen ja vaatteiden valmistusprosessiin, joka lähtee ruohonjuuritasolta.

Ihmisyiden kirjo on laaja, ja meissä on potentiaalia monenlaisiin elämäntapoihin. Lassen elämäntapa on hyvin erikoinen länsimaaisessa yhteiskunnassa ja jopa ekoyhteisökuvioiden joukossa. Hän kiteyttääkin elämäntapansa sanomalla pilke silmäkulmassaan *”ei takaisin luontoon vaan takaisin luolaan”*.

HENKILÖHISTORIA

Lasse on syntynyt Suomessa vuonna 1965, ja hän vietti elämänsä alkuvuodet Helsingissä. Vuonna 1972 hänen perheensä asettui Saksaan Hampurin lähistölle Lassen ollessa 8-vuotias. Siellä hänen vanhempansa harjoittivat teollisuusvalokuvaajan ammattia eläkeikään saakka. Lassen isä on suomenruotsalainen ja äiti saksalainen, ja heidän kotikielensä oli saksa. Lassella on puolitoista vuotta nuorempi veli. Lassen lapsuudenkodissa vallitsi työntekoon kannustava ilmapiiri, jossa lapsille annettiin työkaluja ja paljon vapauksia toteuttaa suunnitelmiaan. Vaikka hänen vanhempansa eivät varsinaisesti olleet käsityöläisiä, kotona tehtiin hyvin paljon käsitöitä ja etenkin puutöitä. Maanviljely oli kuitenkin kaukana, ja Lasse sanookin tietäneensä 11-vuotiaana paljon tietokoneista, mutta ei mitään kasveista. Lasse kävi peruskoulun ja lukion Saksassa. Jatko-opintojen aloittaminen kariutui Lassen voimakkaaseen eettiseen pohdintaan ja hän päätyi valitsemaan itseopiskelun, jota hän edelleenkin harjoittaa. Mikäli hän olisi lähtenyt opiskelemaan, hän olisi valinnut fysiikan opinnot.

Lasse palasi Suomeen 25-vuotiaana vuonna 1990. Hän halusi palata juurilleen aloittamaan kaiken alusta. Hän polki Suomeen polkupyörällä, jonka perässä oli hänen itsensä valmistama peräkärry täynnä tärkeitä tavaroita. Hän joutui käytännössä opettelemaan suomen kielen kokonaan alkeista. Alkuun hän vietti muutamia renkivuosia eri maatiloilla opetellen maanviljelystä ja eläintenpitoa. Samoihin aikoihin syntyi myös teoreettinen kirjoitelma

energiasta ja omavaraisuudesta. Vuosien mittaan hän on pitänyt aiheesta satakunta luentoa ympäri Suomea. Lassella oli ajatuksissa ”maan valtaaminen”, sillä hänen mielestään jokaisella ihmisellä on varallisuudesta riippumatta oikeus maahan joka ravitsee hänet. Valtaussuunnitelmat jäivät kun hän asettui aloilleen Pohjois-Karjalan syrjäkylälle tilalle, jonka hän osti yhdessä vanhempiensa kanssa. Pioneerivuoden jälkeen hän oli jo seuraavana vuonna ruoan suhteen omavarainen. Vähitellen mukaan tulivat omatekoiset vaatteet ja muut käyttöesineet.

Lassella on hyvät välit lähiseudun asukkaisiin ja ystäviä hän on saanut laidasta laitaan. Alussa joidenkin suhtautuminen häntä kohtaan oli varauksellista, mutta Lasse sanoo valinneensa asuinpaikakseen Itä-Suomen sillä ”*siellä on riittävästi tilaa kokeiluille ja puheliaat ihmiset*”. Hän kertoo oman avoimuutensa olleen avaintekijä ystävällisten välien syntymisessä paikallisiin asukkaisiin. Hän aktiivisesti vieraili ihmisten luona tutustumassa heihin. Vähitellen häneen totuttiin, ja hänen erilaisuutensa hyväksyttiin.

Lassen vanhemmat muuttivat eläkkeelle jäämisensä jälkeen Saksasta Suomeen 2000-luvun alussa, ja Lasse kuvailee yhteiseloä luontaistaloudessa eläjän ja entisen yrittäjäpariskunnan erikoiseksi liitoksi. Talon viereen nousi uusi hirsirakennus ja taloon vedettiin juokseva vesi. Nyt tupaan kuuluu pesukoneen jylläys ja puhelimen pirinä. Keittiö on yhteinen, ja siellä näkyekin moderneja keittiövälineitä kuten leivänpaahdin. Lasse sanoo sopeutumisen olleen välillä kovaa kummallakin osapuolella, mutta hän sanoo oppineensa joustavuutta vuosien kuluessa.

Lasse on rakentanut jo vuosia metsän keskelle kotapaikkaa, jonne on nousemassa myös luonnonkivisauna. Suuri kota on rakennettu ilman ainoatakaan naulaa. Lassen unelmana onkin vetäytyä hiljalleen sinnepäin asumaan, mutta hän haluaa säilyttää talossaan jonkinlaisen tukikohdan. Kaikkia työvälineitä, kuten vaikkapa rukkia ei voi ottaa kodan epävakaisiin lämpö- ja kosteusvaihteluihin.

Etäisyydet syrjäkylällä ovat pitkiä, mutta Lasse taittaa alle sadan kilometrin matkat polkupyörällä. Pidemmällä reissuilla hän turvautuu peukalokyytiin. Lassen vuosibudjetti on 35 – 50 euroa, jotka hän on saanut sukulaisilta joulu- ja syntymäpäivälahjojen sijaan. Rahat hän käyttää esimerkiksi polkupyörän renkaisiin, terveyskeskusmaksuihin tai satunnaisiin herkutteluhetkiin lettujen parissa.

Lassen elämään kuuluu olennaisesti musiikki. Pääinstrumentteina hän soittaa huilua ja viulua. Hän on itse rakentanut erilaisia soittimia, kuten rumpuja ja klarinetin. Musiikkia hän säveltää myös tietokoneella. Tietokoneella, jonka osat hän on saanut ilmaiseksi, hän koodaa myös ohjelmia, jotka mallintavat fysikaalisia tapahtumia. Alkuvuosien raskaan

puurtamisen jälkeen Lassen työtavat ovat hioutuneet siten että ”pakolliset työt” koko vuodelle tasaisesti jaettuna vievät hänen aikaansa vain neljä tuntia päivässä. Hänellä on aikaa runsaasti kulttuurin, luonnontieteen ja taiteen harjoittamiselle.

OMAVARAISUUS

20-vuotiaana Saksassa asuessaan Lassessa versoi ajatus omavaraisuudesta ja riippumattomuudesta. Lasse peruskorjasi ja kunnosti 1600-luvulta peräisin olevaan vanhaa maalaistaloa ystävänsä kanssa. Siellä Lasse perusti ensimmäisen puutarhansa ja teki lukuisia kokeiluja omavaraistalouden kehittämiseksi. Lasse sanoo olleensa ”hyvin urbaani” ja ”ummikko” ja lähteneensä täysin alkeista kokeilemaan uusia asioita. Omavaraisuuden muututtua päämääräksi Lasse alkoi hankkia tietoa hyvin järjestelmällisesti kirjallisuudesta sekä vanhoilta tekijöiltä kyselemällä. Hän lähti myös hyvin suoraan kokeilemaan uusia asioita ilman mitään pohjatietojakaan.

Koska Lasse tekee kaiken työn käsin, eli ilman kone- tai eläinvoimaa, hän on kehitellyt työtä säästäviä menetelmiä; esimerkiksi maanviljelyssä hän kääntää maan vain joka neljäs vuosi. Tuohi on materiaali, jolla Lasse on korvannut muovin ja metallia. Tuohesta hän on valmistanut mm. vedenpitäviä ”ämpäreitä” sekä marjapöimureita. Metalliset naulat hän korvaa rakentaessaan puutapeilla. Saviastiat hän polttaa tervanpolton yhteydessä samassa tynnyrissä. Lasse on luovasti kehitellyt erilaisia ratkaisuja luonnonmateriaalien käytössä.

Omavaraisuuden ei tarvitse merkitä sosiaalista eristäytymistä. Omalta osaltaan Lasse kokee saavuttaneensa taloudellisen riippumattomuuden ja osallistuvansa yhteiskunnan toimintaan vapaana toimijana. Viljely muodostaa välttämättömän pohjan ja kun se on hoidettu hyvin, aikaa jää muihin harrastuksiin kuten kulttuuriin ja taiteeseen. Yksi hänen perustavia ajatuksiaan on se, että ihminen lähtee muuttamaan omaa elämäänsä sen sijaan että vaatisi valtiota tai muita ihmisiä muuttamaan maailmaa.

Ruoka

Lasse on viljellyt, kasvattanut tai kerännyt metsästä kaiken tarvitsemansa ruoan jo 11 vuoden ajan. Pääasiallisesti hän viljelee lanttua, jota hän korjaa noin 300 kiloa vuodessa. Metsästä hän kerää sieniä useita satoja kiloja syksyisin sekä kaikki tarvitsemansa marjat. Vaihtelua

kasvisruokaan tuo pieni määrä kalaa, jota hän kalastaa omatekoisilla kalastusvälineillään läheisestä lammesta. Puutarhassaan hän viljelee lanttujen lisäksi mm. herneitä, perunoita, sokerijuurikkaita sekä hieman viljaa. Suolaa tai sokeria hän ei käytä. Lasse on pysynyt terveenä ruokavaliollaan ja sanoo häntä vaivanneiden sairauksien parantuneen tai pysyneen aisoissa ilman mitään lääkkeitä. Pääasiallisesti Lasse valmistaa kahta eri ruokalajia; aamiaista sekä ”ikikeittoa”. Lanttuaamiaisessa on tuoretta sekä kuivattua lanttua, palsternakkaa, sokerijuurikasta sekä marjoja. Ikikeitto koostuu pääosin lantusta, perunasta, herneistä ja sienistä. Ruoat maistuvat voimakkailta, eikä suolan puuttumista edes huomaa. Marjojen säilöntään Lasse on kehittänyt menetelmän, jossa marjat säilyvät omassa liemessään pelkästään purkkeja silloin tällöin kääntelemällä. Lasse kasvattaa itse myös tarvitsemansa siemenet, ja hän onkin vaalinut vanhoja maatiaislajikkeitaan huolella.

Vaatteet ja kierrätys

Lasse valmistaa vaatteensa lähinnä villasta ja nahasta. Villan hän on kerinnyt ja kehrännyt langaksi, jonka on sitten kutonut kankaaksi. Villakankaasta hän on ommellut itselleen villapaitoja ja takkeja, alusvaatteita ja erilaisia huppuja ja päähineitä. Huovuttamalla hän on valmistanut jalkineita, päähineitä, lapasia ja erilaisia suojia. Nahasta hän valmistaa housuja, moksasiineja ja kengänpohjia. Hänellä on myös jäljellä teollisesti valmistettuja vaatteita, kuten talvitakki, sekä kenkiä, joita hän on paikannut ja korjannut vuosien kuluessa. Hän on valmistanut itselleen myös sadeviitan kyllästämällä puuvillakangasta pellavaöljyllä. Pellavalangasta valmistuvat myös köydet ja narut sekä kalastusvälineet.

Tekstiilejä Lasse huoltaa pesemällä niitä välttämättä saippuan käyttöä. Hän pyrkii myös välttämään pyykin syntymistä käyttämällä likaisia vaatteita silloin kun hän tekee sotkuista työtä. Pesuaineena Lasse on käyttänyt myös virtsaa villapyykin pesussa ja lipeää kasvikuittujen pesussa. Pellava- ja puuvillakankaita hän toisinaan myös kiehauttaa. Liottamisella hän edesauttaa lian irtoamista, varsinkin ilman saippuaa pestessään. Saippuaakin hän on valmistanut, mutta sanoo sen raaka-aineen olevan liian arvokasta siihen tarkoitukseen.

Kierrättäminen ja uudelleenkäyttö ovat Lasselle itsestäänselvyksiä. Hän ei heitä mitään pois, vaan käyttää kaiken materiaalin hyvin tarkkaan. Itse valmistetut kankaat, nahat ja muut materiaalit ovat hänelle hyvin arvokkaita niihin käytetyn ajan ja työn takia. Lasse sanoo olevansa taipuvainen jopa liialliseen vaatteiden korjaamiseen ommellessaan tilkkua tilkun päälle, vaikka olisi jo järkevämpää valmistaa kokonaan uusi vaate. Ainoa jäte jota hänellä

syntyy ovat polkupyörän renkaat, mutta niitäkin hän kierrättää. Ulkorenkaita hän korjaa ompelemalla tai laittamalla niitä useamman päällekkäin. Jo aivan riekaleinen rengas menee leikeltäväksi, sillä aina löytyy jokin kohta, mihin voi tarvita kuminpalasta.

KÄSITYÖMATERIAALIT

Villa

Lähtiessään kehittämään omavaraistaloutta Lasse piti itsestäänselvyytenä, että hänellä olisi eläimiä. Lasse piti neljän vuoden ajan lampaita ja vuohia, mutta luopui eläintenpidosta monista syistä. Teurastaminen kävi hänelle hyvin vaikeaksi ja vastenmieliseksi. Eläimet kärsivät myös puutosoireista, sillä Lasse hoiti niitä luonnonmukaisesti ilman ostorehua tai lisäravinteita. Lasse oli valinnut suomenlampaan sen kestävyuden ja jalostamattomuuden takia, mutta sanoo rodun olevan vaateliaamman kuin kaksisataa vuotta sitten. Nykyään Lasse käy hakemassa tarvitsemansa villat naapurien tilalta, jossa villoilla ei ole käyttöä.

Lasse kehrää pieniä eriä lankaa värttinällä, mutta hän sanoo kehräävänsä kudontaan tarvitsemansa langat rukilla. Lankaa kehrätessään Lasse ei karstaa villaa, vaan kehrää sen suoraan tapulikuiduista. Lasse on itse rakentanut rukin, jossa ei ole yhtäkään rautaosaa. Puun työstämiseen ei myöskään ole käytetty sähkötyökaluja. Rukin tekemiseen hän käytti 400 työtuntia ”*mutta siinä oli vähän sellaista yltiöpäistä niinku design- designia mukana*”. Lankaa hän on kehrännyt vuosien kuluessa satoja kilometrejä.

Lasse rakensi Saksassa itse kangaspuut, mutta jätti ne sinne kuljetusvaikeuksien vuoksi. Helsingissä hän löysi roskalaatikosta pienet pöytäkangaspuut, jotka hänellä on edelleen käytössä. Puolen metrin levyistä kangasta saa tehtyä kerrallaan viitisen metriä. Lasse kutoo aina koko pituuden kerralla, sillä työtaloudellisesti se on kannattavinta niisimisen ja muiden kankaan rakentamisen työvaiheiden takia.

Villakangasta kutoessaan Lasse käyttää kertaamatonta lankaa sekä loimi- että kudelankana. Syy, miksi hän käyttää kertaamatonta lankaa on työtaloudellinen: ”*koska kertaaminen kuitenkin, sehän on niinku yks loimitus, siihen mahtuu toista kilometriä lankaa.*” Puolen metrin leveys kankaassa on Lassen mielestä hyvin edullinen. Siitä hän sanoo saavansa paidan etuosan ja takaosan, ja kertoo yhden leveyden olevan hieman enemmän kuin yksi lahkeenympäry. Kaavat villavaatteisiin ovat hyvin yksinkertaiset. Lasse pyrkii siihen, että

kankaasta jäisi mahdollisimman vähän hukkapaloja, joten kankaan leveys ratkaisee paljon. Nappien virkaa toimittavat soljet, jotka hän on itse veistänyt puusta.

Villavaatteita tai muitakaan käsitöitä Lasse ei koristele mitenkään sillä ”*ne ovat jo sinänsä riittävän esteettisiä.*” Lassen tekemä villapaita onkin hyvin esteettinen omalla kotikutoisella tavallaan. Hän on kauniisti yhdistellyt valkean, ruskean ja mustansävyisiä luonnonvärisiä villoja ruutukuvioiseksi kokonaisuudeksi. Villavaatteet ovat hyvin istuvia ja persoonallisen näköisiä. Kankaan pinta on elävää, sillä lanka on kehrätty suoraan karstaamattomasta villasta, jolloin lanka luonnollisestikin on hieman epätasaista. Lanka on kuitenkin tasaisen paksua ja tasakierteistä.

Ompelamisen Lasse aloitti aivan alkeista Saksassa taloa kunnostaessaan. ”*Ja siellä syntyi myöskin mun ensimmäinen luuneula*” Luuneula soveltuu hyvin harvahkon villakankaan ompeluun, ja vuosien mittaan neuloja on syntynyt useampiakin. Ommellessaan ensimmäisiä kertoja kutomastaan karkeakutoisesta villakankaasta Lasse sanoi tehneensä virheen leikatessaan kaavan osat ennen reunojen päättelyä. Langat lähtivät ommellessa purkautumaan, ja siksi villapuseron saumassa on ”kyhmyjä”, sauman liestyttyä voimakkaasti. Nykyään hän ensin huolittelee kaavan rajat ja sitten vasta leikkaa.

Lasse huomasi käytännön kokemuksen kautta itse kutomansa kankaan huopuvan hyvin helposti. Hien ja lämmön vaikutuksesta kangas kutistui voimakkaasti. Ratkaisun hän löysi tuttavansa avulla, joka tekstiilialan yrittäjänä kertoi villakankaiden lämpökäsittelyn lopettavan huopumisen. Lämpökäsittelyssä villavaate tai kangas kuumennetaan 90-asteiseksi ja pidetään siellä tunnin ajan, jonka jälkeen se hitaasti jäähdytetään. Käsittely toistetaan jopa parikymmentä kertaa. Lasse kertoo käsittelevänsä villavaatteet valmiina puuhellan lämmössä, ja kertoo menetelmän olevan hyvin pätevä. Tosin hän ei pidä huopumistakaan aina huonona, sillä huopunut pinta vaatteessa suojaa paremmin tuulelta eikä lähde purkautumaan niin herkästi.

Pellava

Lasse kasvattaa pellavaa joka vuosi kolmen tai neljän neliömetrin alalla. Syksyllä hän korjaa pellavan, kun siemenet ovat kypsiä ja käyttää siemenet seuraavan vuoden kylvösiemeniksi. Hän kuivattaa pellavan ja murskaa kodat pois. Keväällä hän vie sen pellolle sään armoille useaksi viikoksi. Hän rullaa ja kääntelee pellavia maassa ja korjaa ne sitten talteen talvea odottamaan, jolloin hän loukuttaa ja kehrää pellavan langaksi.

Lasse ei käytä telinettä kehrätessään pellavia. Hän loukuttaa, häkilöi ja kehrää pellavan samalla kertaa. Hän jakaa pellavat loukuttaessaan hyvin pieniin nippuihin, jotka hän sitten kampa sileiksi. Lassen mielestä pellavan kehräämistä vaikeuttaa kuidun pituus. Käsillä on hallittava laajempaa alaa kuin villaa kehrättäessä, ja pitkät kuidut pyrkivät menemään paakkuun. Kierrettä pyrkii välittymään kuitukimppuun, vaikka sen salpaisikin toisella kädellä. Lassea häiritsee pellavan kehrussa erityisesti pöly, joka syntyy loukutettaessa.

Lasse arvostaa suuresti pellaviaan. Hän on tehnyt paljon työtä saadakseen ne langan olomuotoon sukkuloille kutomista odottamaan. Pellavasäilöään, jossa on seitsemän vuoden pellavat, hän nimittää ”*arvolaatikoksi*”. Niissä hän sanoo olevan tarpeeksi pellavia kankaan kutomista varten, vaikkakaan tänä vuonna hän ei aio pellavakangasta kutoa.

Nahka

Saksassa taloa kunnostaessaan Lasse teki ensimmäiset parkituskokeilut tammen ja pajun kuorella naapurilta saamiinsa kaninnahkoihin. Hän sanoo siitä lähtien tehneensä kymmeniä kokeiluja eikä vieläkään tiedä kaikkea nahan parkituksesta. Eläinten pidosta luovuttuaan Lasse saa naapureilta tarvitsemansa nahat, joita on tarjolla ilmaiseksi yli tarpeen. Lasse on siirtynyt kuoriparkituksesta kokonaan virtsaparkitukseen, koska se on työtaloudellisesti kannattavinta. Lisäksi kuoriparkitus värjää nahan tummaksi, ja Lasse kertoo ”*kun mulla on aika monet asiat tummia siis, ne värit, niinku kankaidenkin ja kaikki on vähän niinku tummaa. Mä tykkään siitä että sit se on niinku vaalea nahka.*” Virtsaparkituksella lampaannahka jää luonnonvalkoiseksi.

Lasse jättää nahat kaapimattomina virtsaan noin kuukaudeksi ja pitää nahkoja kylmässä. Lasse antaa parkituksen mennä ”yli” eli hieman pilaantua, mikäli hän haluaa että karvat lähtevät nahasta. Useimmiten Lasse nahkoja käsitellessään poistaa karvat. Karvanpoiston yhteydessä hän kaapii nahat myös lihapuolelta. Useimmiten puhdistus tehdään aikaisemmin, mutta Lasse alkoi tehdä näin käytännön työn kannalta. Silloin kun hän piti vielä omia eläimiä, hän teurasti eläimet talvisin. Ulkona nahka olisi jäätynyt kaavittaessa eikä hän halunnut tehdä sitä sisällä, joten hän antoi niiden kuivua talven yli. Keväällä hän laittaa nahat parkitukseen ilman puhdistusta. Parkituksen loppuvaiheessa Lasse nostaa nahat lämpimään, jotta hän voi paremmin tarkkailla karvojen lähtemistä ja estää liiallisen pilaantumisen ajoissa, sillä ”ylimeno” rasittaa nahan laatua. Vasta sitten hän kaapii nahat lihapuolelta puhtaiksi.

Muokkaaminen

Ennen Lasse jatkoi parkituksen jälkeen välittömästi muokkausvaiheeseen. Siinä nahkaa venytetään koko päivän kolmen päivän ajan 10-15 minuutin välein kunnes se on täysin kuivunut. Työ on hyvin sitovaa, joten hän on muokannut yleensä kaksi nahkaa kerralla. Enempää ei kuitenkaan ole mahdollista ottaa, sillä venytys on hyvin raskasta työtä. Haastavuutta lisää nahan epätasaisuus, sillä ohuet kohdat kuivuvat nopeammin kuin paksut. Nahka ei saisi kuivua kopperaksi, sillä tunnun kärsimisen lisäksi siihen tulee ajan myötä rasisurmurtumia. Nykyään Lasse kiinnittää paljon huomiota nahan laatuun: hän haluaa hyvää ja pehmeää nahkaa. Ennen hän käytti intiaanimenetelmää nahan muokkaamiseen, eli kehikkoja, johon nahka pingotettiin ja jota kaavittiin lastalla. Etuna oli se, että nahasta tuli tasainen levy, jota oli helppo leikata. Nahka ei kuitenkaan ollut kovin pehmeää. Nykyään Lasse muokkaa nahkaa pelkästään venyttämällä, ja käyttää siihen paljon käsivoimia. Hän pyrkii venyttämään sitä tasaisesti joka suunnasta sekä rullaa nahkaa voimakkaasti. Muokkauksen seurauksena nahkaan jää sen luonnollinen muoto, eli se on hieman kuopalla keskeltä. Se lisää kappaleiden leikkaamiseen haasteellisuutta, mutta nahan laatu on hyvä.

Nykyään Lasse käyttää kuivattamista parkitsemisen jälkeen koko prosessin vakauttajana. Lasse löysi tämän työtavan kokeilemalla, vaikka kuivatus kirjallisuuden mukaan pilaakin nahan siten, etteivät säikeet enää aukea. Kuivattamalla hän voi keskeyttää parkituksen ja karvanpoiston yhteydessä muodostuneen bakteeritoiminnan varmistuen sen, ettei nahka mene ”yli”. Toinen hyöty on työtaloudellinen, sillä nahan ollessa kuiva hänen ei tarvitse tietynä aikana muokata sitä, vaan hän voi ajoittaa sen itselleen parhaiten sopivaan ajankohtaan.

Kaavoitus ja ompelu

Kaavoittamisen apuna Lasse käyttää erityisen hyvin istuvia housuja. Hän on tehnyt myös yritys- ja erehdys-periaatteella vaatteita. *”Mun ensimmäiset housut olivat sellaiset jotka istuivat ihan hyvin mutta niiden kanssa ei voinut mennä kyykkyy. (naurua) ---se mun lähtökohta aina, että en minä tarvii tietoja, tai niinku kyllä mä keksin sen itse”*

Hänen vanhoissa, nyt jo käytöstä poistetuissa nahkahousuissaan, on palanen hänen ensimmäisestä parkitsemastaan kaninnahasta Saksan ajoilta. Nahkahousut ovat vaikuttavan näköiset omalla persoonallisella tavallaan: ne olivat elämää nähneet, moneen

kertaan paikatut ja sääolosuhteissa haurastuneet ja murtuneet. Lassella oli nahkahousut käytössä lähes kymmenen vuotta, kuluttavaakin työtä, kuten metsätöitä tehdessään. Nyt hänellä on tekeillä uudet nahkahousut, sillä hän ei katsonut enää järkeväksi paikata niin loppuunkuluneita housuja. Lasse tekee nahkatöitä hyvin huolellisesti ja hitaasti, sillä hän sanoo nahan parkituksen ja käsittelyn olevan niin kova työ, että hän ei varomattomalla leikkaamisella halua pilata nahkoja. Hän sanoo suunnittelevansa housut tarkkaan ja käyttävänsä siihen runsaasti aikaa. Ompelulankana hän käyttää nahanmuokkauksessa kovaksi jäänyttä reunanahkaa, josta hän leikkaa rihmoja. Nahan etu on se, että se ei sahaa ommelreikiä ja katketessaan sauma ei purkaudu.

Lasse valmistaa nahasta myös moksasiineja, joita hän käyttää kesäisin metsässä liikkeessaan. Moksasiini on hyvin yksinkertainen, piirakanmuotoinen nahanpala, jonka reunat kurotaan jalan päälle nyörin avulla. Lasse olisi mieluusti ulkona paljain jaloin, mutta hän kertoo valitettavan usein törmänneensä metsissä sammalten alla oleviin piikkilankoihin. Moksasiinit suojaavat jalkoja, mutta kosketus maahan kuitenkin säilyy.

ARVOMAILMA

Kokeilunhalu

Lassen mielestä monet käsityöläisten ammattikunnat haluavat tieteen tahtoen pönkittää omaa osamisalettaan esittämällä asiat tarpeettoman monimutkaisina tai korostettuina. Oman kokemuksensa mukaan hän on päässyt hyvin pitkälle pelkällä maalaisjärjellä. Rukki oli hänen ensimmäinen varsinainen puusepäntyönsä, jota tehdessään hän harjoitteli samalla taltan käyttöä ja vinoja porauksia. ”*Kävi ystävä joka oli kouluttautunut puusepäksi, ja sano et ei hän olis saanut tuota tehtyä, siis jonkin jakkaran kyllä, mut tuo.*”

Lassen mielestä ylikunnioitus pitää ihmiset erossa kädentaidoista. Ihmiset eivät uskalla lähteä kokeilemaan ajatellessaan, ettei heistä ole siihen. ”*Se on vaan se että, että jotenkin minä pääsin eroon ylikunnioituksesta.*” Lasse ei pidä itseään minään taikurina, vaan korostaa avointa asennoitumista omassa onnistumisessaan. Vaikeuksien kohtaamisessa Lasse korostaa ylimitoitettun kunnianhimon puuttumista, kykyä sietää epäonnistumisia, jotka loppujen lopuksi ovat parhaita opettajia.

”*Tiedon monopolisointi on minusta yksi tämän ajan syöpä.*” Lassella on ollut kokemusta vanhoista käsityötaitojen osaajista, jotka eivät ole suostuneet paljastamaan

käyttämäänsä menetelmiä. He ovat pitäneet tiedon itsellään siinä pelossa, että joku toinen pääsisi taloudellisesti hyötymään heidän kustannuksellaan. Lassen mielestä kirjallisuuskin, sen lisäksi että se vaikenee, antaa harhauttavia tietoja. Asiat on selitetty hyvin monimutkaisina ja teksti on täynnä kaikenlaista lisuketietoa, joka *”sumuttaa sen mielen joka haluaa niinku kokeilla”*. Esimerkkinä hän mainitsee nahan parkituksessa annetun kiellon kuivattaa nahka ennen muokkausta.

Harhaanjohtava tieto ei säily silloin, kun ihminen tekee omia kokeiluja. Liian tarkka perinteen vaaliminen on Lassen mielestään kehitykselle haitallista. Lasse ei kaihda nykyajan ja perinteen yhdistämistä, sillä tieto on kehittyvä laji: *”koska ei se mitä ennen oli oo välttämättä niin viisasta”*. Lasse sanookin olevansa täysin pragmaattinen. Mikäli hän löytää entistä paremman keinon, hän ottaa sen heti käyttöön. Lasse korostaa omaa ajattelua ja kokeilua luovien ratkaisujen synnyssä.

Lassen mielestä virhekokemukset ovat erittäin hyödyllisiä. Hänen mielestään ei ole hyvä, että nykyinen koulutusjärjestelmä pyrkii mahdollisimman nopeasti johdattamaan ihmisen tietämättömyydestä tietoon omalla kapealla alallaan. Virhekokemukset ja niiden aiheuttamat prosessit, jotka voisivat auttaa ratkaisemaan monia eteen tulevia ongelmia, jäävät läpikäymättä. Monialainen elämä on Lassen mukaan suuri rikkaus. Yksipuolisuus aiheuttaa hänen mielestään tuottavuuden alentumista ja vireyden laskua. Kapeat osaamisalueet aikaansaavat riippuvuussuhteen, joka tekee ihmiset helpommin hallittaviksi.

Riippumattomuus

Omavaraisuus on Lasselle pelkkä väline yhteiskunnalliseen riippumattomuuteen. Hän sanoo aiemmin vastustaneensa yhteiskuntaa huomattavasti nykyistä voimakkaammin ja halunneensa olla täysin sen ulkopuolella. Nyt hän kokee itsensä osaksi yhteiskuntaa omalla erilaisella tavallaan. Nykyinen yhteiskunta on Lassen mielestä hyvin salliva, koska se mahdollistaa erilaiset elämäntavat. Lasselle on tärkeää, että kaikki vastuu omasta olemisestaan on hänellä itsellään. *”Tämä on vaikuttanut minuun hyvin paljon, eli mihin mä joudun osallistumaan vastoin tahtoani, toiset päättää, ja siitä, tästä näkökulmasta syntyi se että mä halusin saada takaisin kaikki nämä vastuualueet, jotka me ollaan delegoitu toisille.”*

Täydelliseen riippumattomuuteen pyrkimisessä on omat vaikeutensa. Lääkärien apuun turvautumisen on Lasselle epämieluisaa, joten hänen on vaikea mennä paikalliseen terveyskeskukseen vaikeakin vammaa hoidattamaan. Nykyään hän kertoo vapautuneensa

huomattavasti ulkomaailman suhteen. Ennen hän ei halunnut olla tekemisissä lehdistön kanssa, koska painotuotteet kuluttavat ympäristöä. Parin viime vuoden aikana hänestä on tehty muutamia lehtijuttuja ja tv-dokumentteja. Hänellä on vireillä myös pienimuotoista yhteistyötä Joensuun yliopiston kanssa. Hän käy myös silloin tällöin lähistöllä sijaitsevilla kunnissa pitämässä luentoja koululaisille ja lukiolaisille.

Työtaloudellisuus

Lasse nivoo eri työt yhteen ja hänellä on useita eri töitä yhtä aikaa tekeillä. Lassen mukaan yhteen nivominen minimoi työtä, sillä muuten päivä ei kerta kaikkiaan riitä kaiken työn tekemiseen. Hänen mielestään on oltava valmis tinkimään huippulaadusta, jotta aika riittäisi kaiken tarpeellisen tekemiseen. *”voidaan siis pitää se niinku realistiseen tasoon painettuna, ettei tee enempää kun on tarpeen”*.

Hän pyrkii käyttämään aina kaikki mahdolliset raaka-aineet ja resurssit tarkkaan, käyttäen töihinsä myös aina sen mahdollisimman ”huonon” materiaalin, joka kuitenkin vielä palvelee tarkoitustaan. *”Eli mä en yhtään ylimitoita.”* Lassella on hyvä mielikuva käytettävissään olevista raaka-aineista langoista, kankaista ja nahoista lähtien.

Lasse pyrkii toimissaan siihen, ettei mikään työ ala maistua puulta. Hän tekee hyvin erilaisia töitä, ja pitää elämän rikkautena mahdollisuutta tehdä kaikenlaista työtä raskaasta metsätyöstä villapaidan paikkaamiseen. Ennen hän sanoo joskus piiskanneensa itseään tekemään jotain työtä, mutta siitä ei ole hänen mielestään hyviä seurauksia. *”et se on tehnyt hyvin paljon vahinkoa, jos mun ajatukset ei oo enää mukana. Se on parempaa tehdä jotain muuta...”* Monialainen elämä on rikasta, sillä työn kirjo kattaa kaikki elämän osa-alueet.

Luontosuhde

Luonnon Lasse kokee suojaavana ja jollain tapaa varjelevana. Hän ei pelkää seudulla liikkuvia susia tai karhuja. *”Mulla on vähän niinku huonompia kokemuksia autojen kanssa kun petojen kanssa (naurua)”* Lasse liikkuu luonnossa paljon: suksilla talvisin ja kesällä jalkaisin. Silloin kun hän aloitti omavaraisen elämäntapansa, hänellä oli hyvin luontoromanttisia odotuksia, mutta todellisuus osoittautui karummaksi. Hän kokee saaneensa hyvän yhteyden luontoon, ja

oppineensa hyväksymään luonnon sellaisena kuin se on. ”*Mut sit kun vähän niinku nöyrempi, niin sitten se avautuu.*”

Luonnon arvoa ei Lassen mielestä voi mitata rahalla. Hänellä on hyvin välitön suhtautuminen luontoon. Luonto tuottaa hänelle mielihyvää vain olemalla olemassa. ”*Se on tavallaan niinku väylä.*” Luonto antaa Lasselle puitteet, joihin hän on suostunut. Lasse elää luonnon ehdoilla sen sijaan että pyrkisi muuttamaan luontoa omien tarkoitusperiensä mukaiseksi. Luonto ei ole hänelle kuitenkaan mikään museo, vaan metsästä hän saa polttopuut, käsityötarpeet, tuohet ja ruokaa. Lasse ei käytä työskentelyssään koneita, joten työn jälki luonnossa on hyvin hellävarainen. Lasse sanookin pyrkivänsä olemaan luonnolle ”*hyvä kaveri*”.

TULEVAISUUS

Tulevaisuudessa Lasse haluaisi säätiöittää yhdessä vanhempiansa kanssa omistamansa tilan. Hän haluaa elää omistamatta mitään eräänlaisessa vapauden tilassa. Lasse haaveilee yhteisön muodostumisesta lähiseudulle ja sanoo erakkovuosiensa olevan ohi. Erakkovuodet olivat hyödyllistä ja tarpeellista aikaa, mutta niiden anti on jo tyhjiin ammennettu. Lasse haaveilee myös omasta perheestä ja lapsista.

Lasse on kehitellyt ideoita vaihtoehtoisten elämäntapojen kokeilukentästä, jossa luontaistalouteen liitettäisiin kulttuurin kehittämistä. Yhtenä unelmana on pienen metsäyliopiston perustaminen, jossa tehtäisiin pienimuotoista luonnontieteellistä tutkimusta. Lassen mielestä on tärkeää, että tieto ja taito eivät yksinomaan vuoda ihmisten mukana maaseudulta kaupunkeihin. Hän kokee maaseudun hiljentymisen myös mahdollisuutena uudelle alulle, sillä nyky maailmassa on paljon henkistä ja taloudellista ahdinkoa. Tällainen ”elämäkokeiluverstaas” voisi olla vartenotettava vaihtoehto erilaisesta elämäntavasta kiinnostuneille. Lasse ei kuitenkaan toistaiseksi, yrityksistä huolimatta, ole löytänyt ihmisiä, joiden kanssa hän voisi toteuttaa omavaraisuutta ja jakaa elämän arkea. Hän sanoo naiivisti uskoneensa alkuvuosinaan, että rakennettuaan toimivan omavaraistalouden mallin, jossa työtä ei ole uupumiseen asti sosiaalisten kuvioiden toimiessa, ihmiset olisivat kiinnostuneet ottamaan siitä vaikutteita ja viemään asiaa eteenpäin.

Lasse ei näe omaa elämäntapaansa realistisena vaihtoehtona valtaväestölle, ellei sitten jotain suurempaa kriisiä sattuisi. Radikaalista ekologiasta kiinnostuneen marginaaliväestön ja syrjäytyneiden ihmisten osalta hän on toiveikkaampi. Lassea kiinnostaa

myös työskentely ns. ongelmanuorten parissa. Hän pitääkin tärkeänä kosketuspinnan säilymisen nykymaailmaan, sillä jos kääntää selkensä sille, jää väistämättä ulkopuoliseksi.

Lasse kokee omavaraisuuden olevan ainoa tapa, jolla hän voi elää. Hän ei pelkää myöskään yksinäistä vanhuutta, vaan uskoo pysyvänsä terveenä vanhoille päivilleen asti ja kuolevansa ”saappaat jalassa”.

Lähteitä:

Meriläinen, P. 2003. 11 vuotta Valtimolla. Ylä-Karjala 25.2.2003, 6.

Oinaala, S. 2003. Bittinikkarin omavarainen elämäntapa. Karjalainen 14.12.2003, 17.